

Nederlands onderwijs is een ruwe diamant

Jan Heijmans

Nietsvermoedend tweette ik op het nationale leerfeest rond de uitreiking van de '[awards voor excellente scholen](#)' in Amersfoort een kritische uitspraak van gastspreker professor [Alma Harris](#):

'A system with excellence and without equity isn't a high performing system'.

Het aantal positieve retweets en reacties uit binnen- en buitenland was overweldigend. Het lijkt erop dat we ons in Nederland inderdaad niet goed bewust zijn van de kracht van ons onderwijs. Dat bleek ook in latere workshops toen Alma de zaal confronteerde met de volgende waarneming: 'Nederland staat in de top van de PISA lijstjes, heeft de gelukkigste kinderen, jullie hebben een rijke pedagogische traditie, zijn model wereldburgers: tolerant, innovatief en creatief en het allerbelangrijkste jullie hebben als een van de weinige landen ter wereld een goed evenwicht tussen 'excellence and equity' in je onderwijssysteem en dat ook nog eens tegen redelijke kosten'. Op de vraag 'Wat is jullie geheim?', werd het steeds oorverdovend stil.....

Zijn we te bescheiden? Valt het ons niet meer op, omdat we alleen onze eigen pedagogische provincie als referentiekader nemen? Hebben we er eigenlijk ooit goed over nagedacht wat ons onderwijs zo goed en uniek maakt? In de epilogen van [Finnish Lessons](#) en [World Class Learners](#) deed ik eerder een eerste poging om de kracht van het Nederlandse onderwijs te duiden. Bij internationale vergelijking valt het volgende op:

- Artikel 23 van de grondwet regelt onze Vrijheid van Onderwijs. Het is een groot goed dat we tot op de dag van vandaag scholen kunnen stichten met een uniek pedagogisch-, onderwijskundig-, organisatorisch- en/of levensbeschouwelijk profiel. Uit onze grondwet spreekt maatschappelijk vertrouwen in de creatieve scheppende kracht van mensen (individu) en geloof in een 'civil society'. De grondwet biedt ons enerzijds de professionele ruimte om het systeem steeds aan te passen aan veranderende maatschappelijke omstandigheden, terwijl anderzijds ook de deugdelijkheid van het onderwijs gewaarborgd blijft.
- Uit de vergelijkingen blijkt dat Nederlandse kinderen tot de gelukkigste van de wereld gerekend mogen worden. Dat komt mede omdat er in ons onderwijs zoveel aandacht is voor de pedagogiek. Bekwaamheidseisen en curricula van lerarenopleidingen gaan uit van het concept van 'brede' professionaliteit. We proberen niet alleen te begrijpen wat zich afspeelt in het hoofd van een kind, maar hebben minstens zoveel aandacht voor de sociale context, het gevoelsleven en de harmonische ontwikkeling van een kind.
- Uniek is ook ons gedecentraliseerde onderwijs waarbij een bevoegd gezag zelf haar personeel mag benoemen. In ons land hebben leraren geen ambtenarenstatus, zoals in vele andere landen. Leraren en schoolleiders zijn autonome professionals, die zeer verantwoordelijk werk doen. Aan (het onderhouden van) de bekwaamheid worden dan ook terecht hoge eisen gesteld. De hernieuwde maatschappelijk belangstelling voor de beroepskwaliteit van leraren en schoolleiders is een veelbelovend aanknopingspunt.
- Nederland is 'mondiaal competent'. Door onze gunstige ligging, onze handel en onze ondernemingszin zijn we al sinds de Gouden Eeuw internationaal georiënteerd. We staan open voor andere culturen, zijn intercultureel begaafd, hebben goed talenonderwijs en een wijdvertakt internationaal netwerk in alle sectoren.

- Nederland kan ook bouwen op een rijke 'culturele' traditie. Van schilderkunst tot architectuur, van mode tot design, van innovatieve games tot dance industrie. Al eeuwenlang wordt vol bewondering naar Nederlandse creatieve uitingen gekeken.
- Nederland kent naast universiteiten ook hoger beroepsonderwijs. In een recent rapport stelt de OECD dat het hbo van groot belang is voor het innovatieve vermogen van de Nederlandse samenleving onder meer door de sterke banden met het bedrijfsleven. Daarnaast groeit het aantal sociale innovaties en zien we meer publiek-publieke samenwerking ontstaan door hbo onderzoek.

De optelsom van deze en ongetwijfeld nog vele andere argumenten ontlokte Alma de uitspraak: 'A system with excellence and without equity isn't a high performing system'. Your country has a high performing system'.

Alma daagt ons uit: 'Gooi die bescheidenheid nu eens opzij en etaleer op de internationale podia waar je trots op bent in je onderwijssysteem, waarom het welzijn van kinderen hier zo goed is, hoe je er als systeem in slaagt om met al die spanningen in de samenleving om te gaan, hoe je een toekomstbestendig curriculum bouwt. Zo'n brede maatschappelijke dialoog als [Onderwijs2032](#) ben ik nog nergens tegengekomen. Onderwijs doet er hier toe. Ik heb gezien dat jullie excellente scholen hebben en jullie hebben dit jaar opnieuw een genomineerde voor de [Global Teacher Prize](#). Benut die krachten in het systeem om je internationaal veel beter op de kaart te zetten. Nederland heeft de wereld zo veel te bieden ook op onderwijsgebied. De daad bij het woord voegend tweet ze:

Alma harris @AlmaHarris1 · 4 u

Yes NL deserves more international attention- will work with Dutch educators to make this happen in 2016!

Jan Heijmans @janh_hoe

NL is a hidden gem: top Pisa rankings, nr1 in wellbeing and good balance between excellence & equity. World class system @AlmaHarris1 #

We nemen die handschoen op en gaan met Alma aan de slag om Nederland eens goed op de internationale onderwijskaart te zetten. Mocht je daar ideeën over hebben, of mee willen doen laat het ons weten via info@thedutch-way.com

Over de auteur

Jan Heijmans is een dwarsdenker, veranderaar en optimist. Hij begint vaak waar anderen het even niet meer weten. De rode draad in zijn werk en leven: mensen in beweging krijgen. Door alle lagen van een organisatie in de actie te krijgen en een duidelijke focus te kiezen, weet hij verbinding en samenwerking tussen mensen en relevante partijen binnen en buiten de organisatie tot stand te brengen. Zo ontstaan meet-, merk- en werkbare resultaten. Jan kan bogen op ruime lesgevende, leidinggevende en bestuurlijke ervaring in het onderwijs en de educatieve infrastructuur. Momenteel werkt hij met veel passie, energie en plezier als bestuurder bij de Katholieke Pabo Zwolle. Zijn specialismen liggen op het terrein van toekomstdenken, onderwijsinnovatie en creatieregie.